

Viktor & Rolf op klompen

Kim van der Meulen

Ooit weleens uw kanten muts met zilveren oorijzers moeten recht-trekken voor u 's ochtends de deur uit ging, of een dagje op kantoor doorgebracht op klompen? Vast niet. Klederdracht leeft tegenwoordig voornamelijk in het Openluchtmuseum, waar de boerinnen zich er warm in houden bij het eigenhandig opgestookte kolenfornuis. En in de Volendamse haven, waar je met de hele familie op de foto kunt in 19de-eeuwse stijl.

Hoewel de karakteristieke klepbroek en knipmuts niet snel hun rentree in de winkel zullen maken, laat de Nederlandse mode-industrie zich nog altijd inspireren door kleder- en streekdracht. Ontwerpster Marieke Olsthoorn-Roosen is daar een bekend voorbeeld van. In 1963 bracht ze het kindermerk Oilily op de markt, dat bijna vijftig jaar na dato nog steeds herkenbaar is aan de frisse kleuren, streepjes- en bloemrijke motieven. Haar inspiratiebron: plattelandsmode.

En ook de laatste jaren doet Hollandse oubolligheid het goed in de modewereld. Modeontwerper Hans Ubbink liet zich in 2005 inspireren door de nautische geschiedenis van Nederland, wat resulteerde in een reeks jeans, gevoerd met Delfts blauwe afbeeldingen van zeetaferelen, waarin een visnetstructuur te herkennen was. In 2007 stuurden Viktor & Rolf hun modellen de catwalk op in vissersbroeken, op hooggehakte klompen en met jurken en jassen vol Zeeuwse prints en boerenbontdessin. En de Spaanse ontwerper Ricardo Ramos bracht begin dit jaar een collectie vol kraplappen, bloemenpatronen en stipwerk uit, gebaseerd op de Staphorster klederdracht. Een kleine bijdrage om het Nederlandse cultureel erfgoed in leven te houden, aldus de ontwerper. Een sympathieke, maar enigszins overbodige doelstelling. Niet zozeer omdat de klederdracht hier en daar nog daadwerkelijk wordt gedragen, maar vooral omdat het erfgoed niet verdwijnt: het verandert slechts. De manier waarop (elementen van) authentieke klederdracht een plek heeft (hebben) gevonden in de huidige mode-industrie is daar een goed voorbeeld van.

Niet statisch

Kunstenars en ontwerpers gebruiken elementen van volkscultuur om uiteenlopende redenen: om een oer-Hollands gevoel teweeg te brengen (Ubbink), als eerbetoon aan het nationale erfgoed (Ramos), om met een knipoog naar de collectieve geschiedenis te kijken (Viktor & Rolf) of simpelweg omdat het een mooi eindproduct oplevert (Oilily).

Dat er nieuwe ontwerpen en toepassingen voortkomen uit authentieke tradities, wil trouwens niet zeggen dat laatstgenoemde daarmee van de kaart geveegd worden: ze kunnen uitstekend naast elkaar bestaan. Dat bewees het Zuiderzeemuseum in 2008 nog met de expositie *Gejaagd door de wind*, waarin klederdracht uit het gebied rond de Zuiderzee pronkte naast hierop geïnspireerd werk van tientallen moderne ontwerpers, onder wie Spijkers en Spijkers, Jan Jansen,

Kim van der Meulenis redacteur van *Boekman*

Piet Paris en Jan Taminiau. Met traditionele vormen en kleuren, het gebruik van oude handwerktechnieken en natuurlijke materialen als wol en zijde werd impliciet gerefereerd aan Hollandse klederdracht.

Het museum liet hiermee zien hoe tradities letterlijk verweven worden in de hedendaagse Nederlandse mode. Volkscultuur is geen statisch begrip, maar is een dynamisch concept dat voortdurend weet te inspireren – of het nou wel of niet geïnstitutionaliseerd is. Al leent een museum zich er bij uitstek voor om een goed overzicht te geven van de manier waarop volkscultuur zich in de loop der tijd heeft ontwikkeld en dat nog steeds doet.

Sits, grein en bombazijn

Zo nodigt het Zeeuws Museum ontwerpers momenteel uit om aan de slag te gaan met 'vergeten' stoffen uit de museumcollectie, zoals sits, grein en bombazijn. Vroeger werden ze gebruikt in zo'n beetje alle onderdelen van Zeeuwse streekdracht, maar tegenwoordig kom je ze nergens meer tegen. De ontwerpers laten zich door de stoffen inspireren om nieuwe meubels, wandtapijten en bedspreiën te maken. In de loop van het jaar worden deze nieuwe ontwerpen opgenomen in de collectie van het Zeeuws Museum. Een slimme zet: met deze expositie wordt tegelijkertijd het imago van klederdracht afgestoft, werkt het museum aan de uitbreiding van de eigen collectie en krijgen ontwerpers de kans om nieuw werk te exposeren. Bovendien wordt de bezoeker voorzien van een historische context, waarin de moderne ontwerpen gezien kunnen worden.

Volgens dezelfde formule presenteerde het Westfries Museum vorig jaar de expositie *Mode in beweging*, waarin een wisselwerking tussen traditionele streekdracht en werk van moderne kunstenaars centraal stond. En ook in andere kunstvormen dan mode worden dwarsverbanden met klederdracht gelegd: vorig jaar was in het Utrechtse stadhuis te zien hoe theatermakers, fotografen en sieradenontwerpers uit Utrecht zich lieten inspireren door het cultureel erfgoed van Spakenburg.

Juist doordat kunstenaars een eigen interpretatie geven aan traditionele uitingen van volkscultuur, gaat het fenomeen met zijn tijd mee. We doen geen afstand van authentieke tradities, maar kunnen ze wel van een afstandje bekijken om ze te herinterpreteren.

Buitenlandse kunstenaars hebben die afstand al ten opzichte van ons culturele erfgoed, zo laat Ni Haifeng zien. Deze Chinese kunstenaar, die in Amsterdam woont en werkt, laat zich inspireren door de historische handelsbetrekkingen tussen China en Nederland en de producten die daarbij hoorden. Hij liet zijn lichaam vol Chinese tekens, bloemen en Hollandse schepen tatoeëren – in het Delfts blauw. Levend cultureel erfgoed in de overtreffende trap.